

Коваленко В.О. Позааудиторна навчально-виховна робота з обдарованою молоддю в інституті медсестринства // Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії : зб. матеріалів конференції. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 172-174.

УДК 371.2 (09)

В.О. КОВАЛЕНКО,
методист інституту медсестринства
(Житомирський інститут медсестринства)

**ПОЗААУДИТОРНА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА
З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ В ІНСТИТУТІ МЕДСЕСТРИНСТВА**

Розкрито поняття обдарованості та обдарованої молоді; виявлено тенденції позааудиторної роботи з обдарованою молоддю в інституті медсестринства; проаналізовано зміст, форми й методи позааудиторної навчально-виховної роботи з обдарованими студентами.

Раскрыто понятие одаренности и одаренной молодежи; выявлены тенденции внеаудиторной работы с одаренной молодежью в институте медсестринства; проанализировано содержание, формы и методы внеаудиторной учебно-воспитательной работы с одаренными студентами.

The concept of giftedness and gifted young people is exposed; the tendencies of out curriculum work with the gifted young people in the institute of higher medical school are revealed; contents, forms and methods of out curriculum studying and upbringing work with the gifted students is analyzed.

Навчальний процес у вищій школі відповідно до Болонського процесу, що поступово впроваджується у вищу освіту України, має бути спрямований на підготовку освіченого фахівця, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у майбутній діяльності.

Щоб виконати завдання, які постали перед вищою школою, потрібно вдосконалювати навчально-виховний процес, розробляти нові методи і форми взаємодії викладача і студента, стимулювати самостійну навчальну діяльність молоді, оскільки саме життя довело, що тільки ті знання, які людина набула самостійно, завдяки власному досвіду, думці й діям, стають справді її здобутком. Тому проблема обдарованості, творчості, інтелекту виходить на передній план у державній політиці, визначаючи пошук, навчання і виховання обдарованої молоді.

Обдарованість — індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

Обдаровані діти — діти, в яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності.

Вони вирізняються серед однолітків яскраво вираженими можливостями в досягненні результатів на якісно вищому рівні, який перевищує певний умовний “середній” рівень, їх успіхи не є випадковими, а виявляються постійно.

Обдаровані діти характеризуються порівняно високим розвитком мислення, тривким запам'ятовуванням навчального матеріалу, розвинутими навичками самоконтролю в навчальній діяльності, високою працездатністю тощо, їм властива висока розумова активність, підвищена схильність до розумової діяльності, неординарність, свобода самовияву, багатство уяви, сформованість різних видів пам'яті, швидкість реакції, вміння надавати сумніву і науковому осмисленню певні явища, стереотипи, догми.

Вони завжди виявляють уважність, зібраність, готовність до напруженої праці, що переростає в працелюбність, у потребу працювати безустанно, без відпочинку. Мислення їх відзначається високою оперативністю (продуктивністю). Коло їх пізнавальних інтересів не обмежується однією проблемою, воно постійно розширюється, що є стимулом розумової активності.

Тому студенти повинні мати сприятливі морально-психологічні умови для активної навчальної діяльності, виконуючи роботу, більшу за обсягом та інтенсивністю.

Робота з обдарованою молоддю вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової, розвиваючої, творчої діяльності. Вона під силу висококваліфікованим, небайдужим до свого предмета викладачам.

Серед методів навчання обдарованих студентів мають превілювати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у їх навчанні. Домашні завдання повинні мати творчий, диференційований характер.

Доведено, що позааудиторна діяльність студентської молоді, на відміну від аудиторних занять, які є більш регламентованими, створює значно більше можливостей для розкриття творчого потенціалу студента, для вияву його особистісної позиції.

Зазначимо, що поширеними є переважно групові форми роботи з обдарованою студентською молоддю.

Вона здійснюється в гуртках. На заняттях гуртків студенти працюють над реферуванням наукової літератури, проектуванням і виготовленням наочних посібників, лабораторних приладів, виступають з науковими повідомленнями, випускають інформаційні бюлетені, організовують виставки творчих робіт тощо. У предметних гуртках студенти опановують різноманітні види діяльності, що сприяють формуванню пізнавальних інтересів, початкових умінь та навичок творчої роботи.

У Житомирському інституті медсестринства працюють наукові гуртки: «Еколог»; «Епідеміолог»; «Реаніматолог»; «Фармаколог»; стоматологічний гурток «Аполонія»; зуботехнічний гурток «Знімного і незнімного протезування»; хірургічний, педіатричний, терапевтичний гуртки; гурток з анатомії, акушерства та гінекології; історико-правовий, гурток писанкарства та інші.

Члени гуртків займаються дослідною роботою, підготовкою рефератів, виступають з доповідями перед групами, організовують виставки, беруть участь в олімпіадах і конкурсах, організовують і проводять конференції, досліджують і захищають проекти.

Теми, над якими працюють студенти предметних гуртків: «Аналіз дитячої смертності по Житомирській області»; «Аналіз захворюваності на залізодефіцитну анемію серед населення»; «Розвиток і значення латини, як мови міжнародної медичної термінології»; «Реанімація новонародженого»; «Порівняльна характеристика штамповано-паяних та суцільнолитих конструкцій»; «Генетично-модифіковані організми»; «Санітарно-гігієнічна оцінка місцевих джерел водопостачання м. Житомира».

В інституті щорічно проводиться до 20 науково-практичних конференцій на актуальні теми, серед яких: «Захворювання молочних залоз – суспільна проблема»; «Захворювання, що передаються статевим шляхом»; «Стовбурові клітини – переваги, недоліки»; «Репродуктивне здоров'я сьогодення»; «Клініко-фармакологічні аспекти вітамінотерапії і вітамінопрофілактики»; «Сучасний туберкульоз, який він?»; «Наукові дослідження в медсестринстві»; «Актуальні питання діагностики, профілактики і лікування парентеральних вірусних гепатитів В і С»; «Сучасні досягнення гемотрансфузії у хірургії, акушерстві та гінекології»; «Це цікаво знати: поговоримо про психічне здоров'я», тощо.

Також масовими організаційними формами роботи з обдарованою молоддю є студентські науково-теоретичні та практичні конференції, конкурси наукових робіт, студентські олімпіади. Практика проведення олімпіад передбачає різноманітні форми творчих змагань: предметні олімпіади, конкурси з окремих дисциплін та спеціальностей тощо.

Щорічно в інституті проводяться конкурси фахової майстерності, серед яких: «Аполонія», «Ескулап», «Ескулап – професіонал», конкурс «Кращий за професією» зі стоматології ортопедичної.

До індивідуальних форм роботи з обдарованою студентською молоддю відноситься самостійна робота. Оволодіння уміньми та навичками самостійної діяльності є найважливішою умовою здійснення безперервної освіти.

Самостійна робота сприяє формуванню у студентів інтелектуальних якостей, необхідних майбутньому спеціалісту. Вона виховує у студентів стійкі навички постійного поповнення своїх знань, самоосвіти, сприяє розвитку працелюбності, організаційності й ініціативи, випробовує його сили, перевіряє волю, дисциплінованість тощо.

Під час самостійної роботи студенти мають змогу краще використати свої індивідуальні здібності. Вони вивчають, конспектують літературні джерела, за потреби повторно перечитують їх окремі розділи, абзаци, звертаються до відповідних довідників та словників. Все це сприяє глибокому осмисленню навчального матеріалу, виробляє в студентів цілеспрямованість у здобутті знань, самостійність мислення. Самостійна робота здійснює і виховний вплив на студентів, сприяючи формуванню і розвитку необхідних моральних якостей майбутніх медичних працівників.

Потенційні можливості людини можуть у повній мірі проявитися і реалізуватися лише при раціональній самоорганізації навчальної діяльності.

Самостійна робота сприяє: поглибленню і розширенню знань; формуванню інтересу до пізнавальної

діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей.

Тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки медичних спеціалістів.

Викладачі інституту широко використовують метод проектів. В основу методу проектів покладено ідею побудови навчання на активній основі, через самостійну і практичну діяльність студентів з урахуванням їхніх особистих інтересів. Метод проектування сприяє формуванню самостійної, творчої особистості. Цей метод є методом пошуку. Він спрямований на розвиток наукового мислення.

З першого курсу викладачі загальноосвітніх дисциплін долучають студентів до підготовки інформаційних проектів на теми: «Математика в медицині», «Фізика і медицина», «Лікарі-математики». Створено словник математичних термінів латинського походження. Студенти готують дослідницькі проекти на тему «Статистика в медицині» за напрямками медицини. Проекти презентуються на конференції природничих дисциплін. Така форма роботи викликає інтерес у студентів, сприяє розвитку міжпредметних зв'язків природничих дисциплін і медицини, а також розвитку творчих здібностей студентів.

Головною метою різних форм роботи з талановитою молоддю є виявлення і підтримка обдарованих студентів, які навчаються в інституті.

Завданнями різних видів діяльності є: активізація пізнавальної діяльності студентів; підвищення інтелектуального рівня і задоволення професійних інтересів; розвиток творчих здібностей і пізнавальних інтересів; розширення світогляду студентів у різних галузях науки і медицини; пропаганда роботи кращих дослідницьких колективів; заохочення до керівництва дослідними науково-педагогічної спільноти; розвиток навичок самостійної роботи; заохочення студентів до вирішення завдань, які мають практичне значення для розвитку медицини; рекомендації кращих робіт для публікації у фахових виданнях.

Головні мотиви участі студентів у пошуковій науково-дослідній роботі полягають у тому, що ця діяльність є одним із напрямків особистісно-орієнтованого навчання, яка спрямована на розвиток аналітичних здібностей, інтелекту, пам'яті, мови, креативних здібностей, поліпшення засвоєння студентами навчального матеріалу.

У період незалежної України співвідношення групових, масових та індивідуальних форм постійно змінюється на користь індивідуальних, що відповідає загальним тенденціям розвитку вищої школи і набуває особливого значення на сучасному етапі у зв'язку з прийняттям Україною Болонської декларації.

Розвитку вищої школи України в контексті Болонського процесу можуть сприяти: забезпечення проблемно-пошукового, консультативного змісту лекцій, практичних занять тощо; раціональне поєднання різних форм організації навчально-виховної роботи зі студентською молоддю; розширення міжнародних програм обміну студентами; проведення спільних наукових досліджень викладачів, аспірантів, студентів; продуктивна праця обдарованої молоді в наукових гуртках, клубах, на симпозиумах; робота дослідницьких груп „викладач–студент–аспірант”; участь у наукових конференціях, олімпіадах; проведення наукових експедицій; відродження діяльності наукових шкіл, студентських наукових товариств тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гильбух Ю.З. Внимание: одаренные дети. - М.: Классика, 2004.
2. Гильбух Ю.З. Розумово обдарована дитина. - К.: Либідь, 2002.
3. Гончаренко С.У. Особистісно-орієнтований підхід [Текст]: український педагогічний словник / Гончаренко С.У. – К.: Либідь, 1997. - 376 с.
4. Зазимко О.В. Основні теоретичні підходи до визначення обдарованості. // Обдарована дитина. - 2001
5. Прокопів Л.М. Навчально-виховна робота з обдарованою молоддю у вищих педагогічних закладах України (друга половина ХХ століття): Монографія. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – 256 с.
6. Програма роботи з обдарованою молоддю на 2008-2011 роки.
7. Підкасистий І.Ф. Педагогічні технології [Текст]: навч. посібник / Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І.; за заг. ред. Прокопенко І.Ф. – Х.: Колегіум, 2006. – 224 с.
8. Самостійна робота студентів [Текст]: навч. посібник / В.І. Євдокимов; за заг. ред. Євдокимов В.І.; ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. – Х. Вид-во ХДПУ, 2004. – 140 с.
9. Степенко Г.В., Бургін М.С. Обдаровані діти: навчання і розвиток. // Обдарована дитина. – К., 2001.
10. Сущенко А. Проблема шкільного навчання обдарованих дітей. // Шкільний психолог. - 2003.

УДК 377.36:33:004